

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 4

DOM
2024-04-05
Meddelad
i Göteborg

Mål nr
12140-23

KLAGANDE

Kvarterets förskolor AB, 559324-2455

Ombud: Advokaten Rebecca Ahlstrand

MOTPART

Förskolenämnden i Göteborgs kommun

ÖVERKLAGADE BESLUT

Förskolenämnden i Göteborgs kommuns beslut den 27 september 2023,
dnr § 189 och § 190

SAKEN

Tillämpning av skollagen (2010:800)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet.

Det ankommer på förskolenämnden att vidta de åtgärder som föranleds av denna dom.

DET ÖVERKLAGADE BESLUTET

Förskolenämnden i Göteborgs kommun avslog genom de överklagade besluten Kvarterets förskolor AB:s (förskolan) ansökningar om att bedriva fristående förskola på konfessionell grund.

YRKANDEN M.M.**Förskolans yrkanden**

Förskolan yrkar i första hand att den ska godkännas som huvudman för bedrivande av förskoleverksamhet på konfessionell grund i Göteborgs kommun. I andra hand yrkas att målet återförvisas till förskolenämnden för vidare handläggning. Förskolan anför i huvudsak följande. Nämnden och dess ordförande har lämnat motsägelsefulla och motstridiga uppgifter till domstolen respektive media kring huruvida förskolan lever upp till kravet för att bedriva förskola med konfessionell inriktning och vad som är syftet med avslaget. Av förvaltningens förslag till beslut framgår att förskolan uppfyller skollagens krav för godkännande. Av nämndens yttranden samt uttalanden i media framkommer även att ledamöterna haft kännedom om att verksamheten uppfyller skollagens krav. Nämnden har därmed fattat beslut i strid med lag vilket är mycket allvarligt. Dessutom har nämndordförandens uttalanden i media skadat huvudmannen och förskolans rykte och verksamheten har i media utmålats som bristfällig, trots att den uppfyller alla lagstadgade krav.

Förskolenämndens ledamöter har även diskriminerat förskolan och uttryckt sig kränkande angående företrädares trostillhörighet genom att anföra att en person med viss tro inte skulle förmå följa lagstiftningen. Uttalandet är mycket allvarligt och visar att nämndens ledamöter diskriminerat huvudmannen och lagt ovidkommande hänsyn kring trostillhörighet till grund för beslutet. Vidare

ifrågasätts hur det kommer sig att nämnden gjort efterforskningar kring personer i förskolans religionstillhörighet eftersom det i ansökan inte framkommer vilken religionstillhörighet som individer hos huvudmannen har. Nämnden har även haft invändningar mot fristående skolor överlag och de vinstuttag som i vissa fall görs, utan att detta har någon relevans för ärendet och utan att beakta att det aktuella aktiebolaget har särskild vinstbegränsning. Även uttalandet om att friskolor bidrar till segregering visar att nämnden tagit ovidkommande hänsyn till politiska frågor, i strid med lagstiftning.

Det enda inslag som för närvarande kan definieras som konfessionellt hos förskolan är bordsbönen. Att lära barn varför jul eller påsk firas utgör, enligt lagens mening, inte ett bekännande eller förkunnande inslag när det inte är fråga om förkunnelse eller andakt. Förskolenämnden har anfört att det inte kan utläsas i utredningen att barnen själva kan välja att avstå från bönen. Det är dock tydligt fastställt i lagförarbeten vad som ska gälla exempelvis vid bordsbön på förskola. Det finns därmed inte utrymme att tolka lagen på något annat sätt än det som fastslås genom lagförarbeten. Mot bakgrund av vad som framkommer i förarbetena till nuvarande skollag är det tydligt vad som varit lagstiftarens intention och att bekännande och förkunnande inslag som bordsbön är tillåtet inom ramen för utbildningen, även på förskolan.

Förskolan har vidare svarat på alla frågor förvaltningen ställt kring frivillighet och lämnat in ett dokument som beskriver några av de åtgärder som förekommer. Av utredningen i målet framgår vidare att förskolan på sin hemsida har skriftlig information om de frivilliga konfessionella inslagen och att muntlig information lämnas i samband med vårdnadshavarnas rundvandringar på skolan. Dessutom lämnas skriftlig information gällande de konfessionella inslag som förskolan erbjuder samt information om att dessa är frivilliga till vårdnadshavare. Förskolan har därmed visat att den i enlighet med skollagens krav säkerställt att föräldrar är införstådda med de konfessionella inslagen, samt att dessa är frivilliga, och att barnen också vid varje tillfälle har möjlighet

att välja bort de konfessionella inslagen. Förskolan bestrider även påståendet att 1–3 åringar inte kan förstå vare sig bön eller frivillighet. Barnen väljer regelmässigt mellan olika aktiviteter samt att delta eller inte delta i dessa och kan på samma sätt ha förmåga att välja att inte delta i bordsbönen. Vidare har föräldrarnas ansvar för barnens medverkan ett större utrymme när barnen är små enligt barnkonventionen, och detta avtar efter hand i takt med barnens ålder och mognad. Barn har också rätt till religionsfrihet och andlig utveckling, vilket även innefattar en rätt att ha en tro och utöva den.

Förskolenämndens intsällning

Förskolenämnden anser att överklagandet ska avslås och anför bland annat följande. Konfessionella inslag ska enligt skollagen alltid vara frivilligt och huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och barn eller elever är införstådda med detta. Den aktuella förskolan bedriver regelbundet bordsbön. Små barn förväntas delta i bordsbönen återkommande, även om det nu anförs att en alternativ ramsa erbjuds för de barn som inte vill delta i bönen. Dock har inte förskolan visat med önskvärd tydlighet på vilket sätt barnen är införstådda i att bordsbönen är en frivillig aktivitet. Nämnden anser även att det finns en motsättning i lagen om att barnen ska vara införstådda med frivilligheten samtidigt som konfessionella inslag är tillåtna i förskolan då det handlar om barn i 1–3 års ålder som inte kan förstå vare sig vad bön eller frivillighet innebär. Skrivningarna kring konfessionella inslag i förskolan har även nyligen ändrats. Nämnden anser därför det vara av vikt att domstolen prövar vad som krävs för att skollagens krav på frivillighet vid konfessionella inslag ska vara uppfyllt när det gäller förskoleverksamhet.

Vidare vänder sig förskolenämnden starkt emot beskrivningen att nämnden i samband med myndighetsutövningen har diskriminerat huvudmannen på grund av religion. Förskolenämndens avslag på ansökan baserat inte på huvudmannens trostillhörighet utan på verksamhetens konfessionella inslag.

Skollagen är tydlig i att undervisningen i förskolan ska vara fri från konfessionella inslag och i de fall då dessa ändå får förekomma i utbildningen ska vara begränsade och frivilliga.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Enligt 1 kap. 7 § skollagen ska undervisningen vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem vara icke-konfessionell. Utbildningen i övrigt vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem får ha en konfessionell inriktning.

Av 1 kap. 7 b § skollagen framgår att deltagandet i konfessionella inslag alltid ska vara frivilligt och att huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och barn eller elever är införstådda med detta. Om ett barn eller en elev inte vill delta i en aktivitet där ett konfessionellt inslag ingår ska barnet eller eleven erbjudas att ta del i en likvärdig aktivitet som inte innehåller sådana inslag.

Enligt 1 kap. 7 c § skollagen får det vid fristående förskolor med konfessionell inriktning endast förekomma konfessionella inslag i begränsad omfattning och vid sådana tillfällen som huvudmannen skriftligen har informerat vårdnadshavare om. Informationen ska innehålla uppgifter om vilka konfessionella inslag som kan förekomma och när de kan förekomma, likvärdiga aktiviteter som erbjuds som alternativ samt en påminnelse om att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt (1 kap. 7 d § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat följande. Konfessionella inslag får förekomma i fristående förskolor endast i de tillfällen som huvudmannen skriftligen informerat vårdnadshavarna om. Det bör räcka att vårdnadshavare meddelas per e-post eller via broschyr om när och på vilket sätt

konfessionella inslag kommer att ingå i förskoleutbildningen. Huvudmannen ansvarar även för att information om att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt lämnas till barn, elever och vårdnadshavare. Det kan exempelvis innebära att muntliga förtydliganden kan behöva göras inför enskilda konfessionella moment, så att det inte i den praktiska situationen framstår som att det inte finns någon valfrihet. Det frivilliga deltagandet underlättas om huvudmannen avgränsar det konfessionella inslaget schemamässigt eller i tid. Bön inför en vanlig måltid kan avgränsas från måltiden. Detta kan ske genom att de som vill delta i bönen, eller som bara vill sitta med vid matbordet under bönen utan att aktivt delta i bönen, kan erbjudas att slå sig ned vid matbordet först. När bordsbönen är klar kan de barn som inte ville vara med under bönen erbjudas att sätta sig vid bordet. Det är viktigt att frivilligheten blir reell och att huvudmannen säkerställer att de elever som väljer att avstå från ett konfessionellt inslag inte exkluderas från gemenskapen eller på andra sätt drabbas av negativa konsekvenser. För att kravet på frivillighet ska kunna uppfyllas bör barnet eller eleven alltid ha rätt att utebli från det konfessionella inslaget (prop. 2021/22:157 s. 49 – 51, 115 – 116).

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om förskolenämnden haft fog för sitt beslut att avslå förskolans ansökan om att få bedriva fristående förskola med konfessionella inslag.

Det är den som ansöker om godkännande som huvudman för en fristående skola som ska visa att förutsättningarna för godkännandet är uppfyllda. Utgångspunkten för domstolsprövningens omfattning är att domstolen ska pröva om myndighetens beslut är formellt och materiellt riktigt.

Förvaltningsrätten noterar inledningsvis att förskolenämnden anfört att det finns en motsättning i skollagen om frivillighet vad gäller konfessionella inslag

och små barns insikt i dess innebörd samt att lagen är tandlös. Mot bakgrund av vad som framgår av skollagens och dess förarbeten finner dock förvaltningsrätten att konfessionella inslag i form av bordsbön är tillåtet inom ramen för förskoleutbildning.

Förskolenämnden har även anfört att förskolan inte i tillräcklig utsträckning tydliggjort på vilket sätt barnen är införstådda i att bordsbönen är en frivillig aktivitet. Av utredningen i målet framgår att bordsbön är planerat att ske samband med måltid för de barn som vill, utifrån vårdnadshavares godkännande. Information om de konfessionella inslagen och dess frivillighet lämnas skriftligen på förskolans hemsida och muntligen i samband med rundvandringar till de föräldrar som önskar ställa sig i kö för barnomsorg. Skriftlig information lämnas även till de vårdnadshavare som väljer förskolan för sitt barn. De barn som inte vill delta i bordsbön erbjuds en pedagogisk ramsa. Barnen kan även välja att inte delta i bordsbönen eller ramsan alls. Samtal förs också med vårdnadshavare på förhand där alternativ till de konfessionella inslagen erbjuds.

Förvaltningsrätten konstaterar att allt större hänsyn ska tas till barns synpunkter och önskemål i takt med stigande ålder och utveckling. För barn i förskolan utövas dock bestämmanderätten i deras personliga angelägenheter enligt föräldrabalken av deras vårdnadshavare (prop. 2021/22:157 s. 49). Mot bakgrund av vad som framkommit av utredningen i målet anser rätten vidare att förskolan vidtagit de åtgärder som rimligen kan krävas för att säkerställa att både barn och föräldrar är införstådda med att de planerade konfessionella inslagen i form av bordsbön är frivilliga. Det har i övrigt inte framkommit omständigheter som talar för att förskolan inte uppfyller skollagens krav på lämplighet. Överklagandet ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (FR-03)

Fredrik Jonasson
Chefsrådman

I avgörandet har även nämndemännen Ingbritt Barcklund, Emil Timskog,
Anita Forsberg deltagit.

Föredragande i målet har varit föredragande juristen Emmy Hultgren.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.